

Posudek oponentky k diplomové práci
„Azyl a uprchlictví ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva“
předložené Terezou Kubátovou

K tématu práce:

Předložená diplomová práce v nadstandardním rozsahu 93 stran čistého textu se zabývá zajímavým tématem, zkoumá, jak formuje judikatura Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) problematiku azylu a uprchlictví.

Téma, které si diplomantka vybrala, je aktuální. Oblast azylu a uprchlictví doznala na regionální úrovni, přesněji řečeno v právu EU, řadu změn. V posledních čtyřech letech byla měněna sekundární legislativa, následně docházelo a dochází k reflexím změn ve vnitrostátním právu jednotlivých členských států EU. Vzhledem k tomu, že jsou tyto státy zároveň smluvními stranami Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jejich vnitrostátní legislativa s ní musí být v souladu. Provedené změny a jejich soulad s úmluvou může být na konkrétních případech, které se staly předmětem rozhodování soudu, zkoumán, což je velmi aktuální otázka.

Téma není v českém kontextu nové, mimo jiné se mu věnuje kapitola v knize Teorie a praxe azylu a uprchlictví. Přínosem může ale být zpracování nové judikatury. V kontextu evropském jde o téma, které nové není, byť se objevuje především v tématech konferencí.

Z hlediska náročnosti jde o téma poměrně náročné co do zpracování judikatury, ježto je třeba nejen provést výběr relevantní judikatury, ale také ji analyzovat. Zároveň jde ale o téma, které je již poměrně zpracované, autorka tak má usnadněnou pozici.

Ke zpracování tématu:

Práce je členěna do úvodu, pěti částí a závěru. Včleněn je obsah a seznam použité literatury. Práce je zpracována s využitím většího množství judikatury a sekundárních zdrojů.

Autorka v úvodu píše, že jejím „*záměrem je náhled na problematiku azylu a uprchlictví skrze rozhodnutí soudu (Evropského soudu pro lidská práva), která poukazují na použitelnost Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů (...) v souvislosti s azylem a uprchlictvím a prokazují tak úzké propojení lidských práv s uprchlickým právem.*“ Jejím cílem

tak je, jak je uvedeno v názvu práce, podívat se na problematiku azylu a uprchlictví skrze judikaturu ESLP. Ke škodě práce si diplomantka nepoložila výzkumné otázky. Práce je totiž velmi dobře zpracovaná, nepřináší ale tolik nového, což ale podle mě spíše značí, že autorka nevyužila potenciál, který má. Výzkumné otázky by mohly napomoci v zaměření se na sporné momenty, a dodat tak práci na významu.

Za zvolenou metodologii autorka výslovně označuje metodu popisnou a analytickou.

K obsahu práce:

Práce je psána čtivě, osnova je logická a ukazuje cestu, kterou se diplomantka ubírá při svém bádání. I rozsah kapitol je úměrný tomu, čím se autorka zabývá. Několik prvních kapitol slouží pro čtenáře k získání vhledu do problematiky; zejména oceňuji kapitolu, ve které diplomantka odlišuje azyl a uprchlictví, neboť jde o pojmy, které jsou příliš často – nepřesně – slučovány. I ukotvení pojmu uprchlík skrze výklad definice je vhodný, byť je omezen na zcela základní body, které je možné najít v podstatě v kterékoli publikaci k tématu. Zaobírání se principem *non-refoulement* je případné z hlediska některých judikátů ESLP, určité výhrady mám jen k používání termínu zásada. Právě kapitola věnovaná zákazu navracení je příkladem toho, jak by bylo vhodné mít výzkumnou otázku. Takto je kapitola jen krátkým úvodem, který nemá mnoho co říci. Ukotvení ESLP a Evropské úmluvy v páté kapitole je vhodné a postačující. Šestá kapitola, která tvoří gros práce, je velmi zajímavá. Autorka judikaturu roztřídila podle článků Úmluvy, kterým se rozhodnutí věnují. Zpracovala základní rozhodnutí v oblasti azylu a uprchlictví, včetně nových. Jako určitou nevýhodu vnímám to, že ona rozhodnutí již byla mnohokrát zpracována, a to jak naukou, tak UNHCR.

Z práce je zřejmé, že ESLP používá v EÚLP chráněná lidská práva i k ochraně uprchlíků, byť na ně primárně vztáhnuta nejsou. Dokonce se vyjadřoval i k ochraně uprchlíků na volném moři, tj. byť mimo území státu, stále pod jeho jurisdikcí, pokud jsou v efektivní pravomoci jeho autorit.

Oceňuji, že má autorka na konci každé kapitoly krátké shrnutí, kde lze sledovat, jak autorka problematiku hodnotí a jakými myšlenkami se zaobírá při tvorbě závěru. Závěr je tedy na tento typ – a především rozsah – práce poněkud krátký.

Závěr:

Autorka prokazuje velmi dobrou znalost dokumentů a literatury. Předložená práce naplňuje kritéria kladená na diplomovou práci, je po formální stránce dobře zpracovaná, napsána odborným jazykem, vybavena poznámkovým aparátem a seznamem literatury. Práci proto doporučuji k obhajobě a předběžně, s výhradou průběhu obhajoby, ji hodnotím jako výbornou.

V ústní obhajobě pak navrhuji jako možná témata, na která by se mohla diplomantka zaměřit, následující:

1. Prosím o vysvětlení souladu konceptu třetí bezpečné země (resp. obdobně Dublinského nařízení) s principem *non-refoulement*. Je možné, že dojde při aplikaci daného konceptu k porušení principu *non-refoulement*.
2. Neobsahuje právní úprava EU právo na azyl?
3. Je možné interpretovat doplňkovou ochranu skrze judikaturu ESLP? Je v tomto směru nějaká judikatura SDEU?

V Praze dne 8. 12. 2014

JUDr. Věra Honusková, Ph.D.